

ΊΔΡΥΜΑ ΚΩΣΤΑ ΚΑΙ ΕΛΕΝΗΣ ΟΥΡΑΝΗ

Κύκλος Ετησίων Συνεδρίων «Η Κίνηση της Λογοτεχνίας» (2026–2030)

1ο Ετήσιο Συνέδριο: Ζώνες επαφής

2–4 Δεκεμβρίου 2026 | Ημέρα 3 (Παρασκευή, 4 Δεκεμβρίου 2026)

Συνεδρία 9: Ταξίδια της Θεωρίας

«Οι περιπέτειες της θεωρίας στα περιοδικά λογοτεχνίας και ιδεών (1970-1990). Από τη γαλλική και τη ρωσική στην αγγλοσαξονική σχολή»

Κώστας Καραβίδας

Διδάσκων Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, εκλεγμένος Επίκουρος Καθηγητής Ε.Κ.Π.Α.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΕΙΣΗΓΗΣΗΣ (ABSTRACT)

Από τη γαλλική και τη ρωσική στην αγγλοσαξονική σχολή

Η υποδοχή της θεωρίας της λογοτεχνίας στην Ελλάδα, από την εποχή την ακμής της μέχρι τη μετα-θεωρητική φάση, υπήρξε πολύπλοκη και περιπετειώδης. Η συστηματική βιβλιογραφία για τις ελληνικές και ελληνόγλωσσες μεταφράσεις που διαθέτουμε (Α. Τζούμα-Π. Καρπούζου-Τ. Καραβία, ΕΚΠΑ 2019), παρά τη χρηστικότητά της, δεν περιλαμβάνει τα περιοδικά που διαδραμάτισαν κρίσιμο ρόλο πολιτισμικής διαμεσολάβησης. Μια προσεκτική θεώρηση του πεδίου δείχνει ότι προκύπτουν πολύ ενδιαφέροντα συμπεράσματα για τις διαπολιτισμικές ζώνες επαφής της ελληνικής κριτικής σκέψης με τον γαλλικό, τον ρωσικό και τον αγγλοσαξονικό χώρο. Η κυριαρχία της γαλλικής και της ρωσικής θεωρίας (σημειολογία, στρουκτουραλισμός, μεταστρουκτουραλισμός, φορμαλισμός) τη δεκαετία του 1970 υπήρξε σχεδόν απόλυτη. Την επόμενη δεκαετία το πεδίο διευρύνεται με την αφηγηματολογία και μέχρι τις αρχές του 1990 σημειώνεται ένα σταδιακό άνοιγμα προς αγγλοσάξονες θεωρητικούς (Τ. Bennett, Τ. Eagleton, Ρ. Williams κ.ά.). Το ελληνικό θεωρητικό ενδιαφέρον συνδέεται με την απεμπλοκή της κριτικής από τα στενά ιδεολογικά κριτήρια και την πρόθεση για αντικειμενικότερα κριτήρια.

Σκοπός του άρθρου, προσφέροντας μια μεταθεωρητική ψηφίδα στην άγραφη ιστορία της νεοελληνικής κριτικής σκέψης, είναι να χαρτογραφήσει εποπτικά την πρόσληψη της θεωρίας της λογοτεχνίας στον περιοδικό Τύπο και πιο συγκεκριμένα σε έντυπα λόγου και ιδεών της πρώτης φάσης Μεταπολίτευσης. Αντικείμενο αναφοράς θα αποτελέσουν περιοδικά όπως: Δευκαλίων, Κώδικας, Σημειώσεις, Σπείρα, Ηριδανός, Τομές, Εποπτεία, Ο Πολίτης, Το Δέντρο, Χάρτης, με καταληκτικό σημείο τομής το 1990 οπότε και εμφανίζεται το πρώτο αμιγώς περιοδικό «θεωρίας και κριτικής», το Λόγου Χάριν, ανανεώνοντας και επικαιροποιώντας το σχετικό ενδιαφέρον με σύγχρονες τάσεις (αμερικανική αποδόμηση, αναγνωστικές θεωρίες κλπ). Από εκεί και έπειτα η συζήτηση για τον μεταμοντερνισμό αποκτά το προβάδισμα σημειώνοντας το πέρας σε μια άλλη φάση της θεωρίας.

Προτεινόμενη βιβλιογραφική αναφορά:

Κώστας Καραβίδας, «Οι περιπέτειες της θεωρίας στα περιοδικά λογοτεχνίας και ιδεών (1970-1990). Από τη γαλλική και τη ρωσική στην αγγλοσαξονική σχολή», 1ο Ετήσιο Συνέδριο «Ζώνες Επαφής: Λογοτεχνία, δίκτυα επικοινωνίας και πολιτισμική κινητικότητα», Συνεδρία 9: Ταξίδια της Θεωρίας, Ίδρυμα Κώστα και Ελένης Ουράνη, Παρασκευή, 4 Δεκεμβρίου 2026.